

PROFETUL ROMANUL

DIARIU BĂSERICESCU

SCOLASTICU și LITERARIU.

*Buzele preotului voru, pazi sciinț'ă și lege voru
cercă din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nrulu V.

1 MARTIE.

An. IX. 1883.

Despre sinóde

cu privíre la Romanii gr. cat.

II. Metropolitii și episcopii posedu dreptu nerestrinsu de a convocá sinóde.

(Urmare.)

Déra spre a nu remané detori cu nece unu argumentu, ce s'ar referí câtu de câtu la demustrarea terei nóstre, se nu trecemu cu vederea nici chiaru faimosulu sî multu atacatulu concordatu. Ce dîce in privinț'ă acést'ă concordatulu? Se audímu! Articululu IV: „Arciepiscopiloru și episcopiloru *va fi iertatu* a deprinde tóte, câte intru gubernarea diecesiloru sale li se cuvinu au din dechiaratiunea au din despusetiunea santeloru canóne, dupa disciplin'a presenta a bisericeii aprobată de santulu scaunu, sî mai alesu... e) a convocá sî tiené concilii provinciali și sinóde diecesane dupa norm'a santeloru canóne, sî a publicá actele loru.“

Totu insulu va recunósce marea insemnatate a acestui punctu intr'una conventiune inchiata sub sistem'a absolutismului, mai alesu de se va oserbá, că elu in alte asemenea concordate au numai cu unu cuventu dóue se atinge cá prin trécatu, precum in celu neapolitanu dein 1818, au nu se afla delócu, precum in concordatulu bavaresu dein 1817, ispanu de 1851, și toscanesu dein 1851. Asiádéra din impregiurările atinse dinsu adeveresce, dinsu esprime de una parte ferbinte dorinț'ă a scaunului apostolescu, cá inaltulu regim austriacu se nu puna ceva pedece prăcei sinódeloru, dupa cumu o poftescu asiediamentele canonice; de alta parte

contiene serbatorésc'a promisiune a statului, carele cu buna-vointia deferescé oftarei pré legitime a basericeii.

Preste prisosu se intaresce propusetiunea nóstra prein brevele pontificelui Piu IX. din 5 novembre 1855, prein care episcopii austriaci se indetorescu, a aretá totusi guberniului spre scientia amicale („amicabilis notitiae causa“) tempulu, candu voru se tienia sinodu, cumu si a-i tramete unu esemplariu din actele sinodului, candu le voru publicá.

8. La cele de pana aci póte ni se va obiectá: cá tóte-su bune si frumóse, déra cá prelanga tóte aceste e cunoscuta traditiunalea pofta de domnire a santului scaunu apostolicu de Rom'a; e cunoscutu, cumu se straduesce a concentrá tóta puterea basericéscá in manile archiereiloru, cá apoi de la acesti pucini cu atátu mai usioru se o traga la sene; e cunoscutu, cum a rapitu derepturile vechie ale episcopiloru, pre acesti'a apesandu-i dein ce in ce, éra pre sene inaltiandu-se pana la atotpotintia; suntu cunoscute si sciute „formulele si juramentele secrete,“ cu cari li-se léga conscienti'a acelora. Cu unu cuventu, lucrulu ar fi standu „aliter in theoria aliter in praxi,“

La aceste respundemu si insemnámu si asecurámu, cá acele formule si juramente secrete nu suntu necidecum nu sciu ce abracadabra séu descantece farmecatórie, ci simple marturisiri de credintia, ce se afla tiparite in miie si miie de cárti.

Ce se atinge mai incolo de restignirea potestategi metropolitane si episcopesci anumitu cu referintia la obiectulu nostru, asertulu acest'a lu-resfrange istori'a, lu-resfrangu faptele. Cáci incependu de la Avitu episcopulu dein Vien'a Galiei, carele marturisesce, cá „pentru negriginti'a-i intru a aduná sínóde superandu-se pre elu pap'a, acest'a i-a scrisu uneori cu tóta asprimea,“²⁰⁾ pana la episcopii actuali ai Franciei, cari in 1849 chiaru la urgitárele santului parinte Piu IX., facute inca din esiliulu lui dein Gaet'a, se adunara intr' unu sinodu provinciale la Paris: de atunci si pana in diu'a de asta-di nu unu episcopu va fi patítu-o cá Avitu Vienesulu, si nu unu pontefice románu si-a implenitu santulu oblegamentu, de a fi, precum „antáiulu in scaunu siedie-

²⁰⁾ *Avitus* eppus Vienn. Gall. a. 517 (la *Sirmond* opp. t. II. pag. 80.)

toriu sî lumei invetiatoriu“ sî supremulu capu alu basericei, asiá sî antâiulu inspectoriu sî padîtoriu alu disciplinei acestei-a.

Apoi se mai enumerâmu óre conciliiele, câte s'au celebratu numai in dieceniele mai próspele prein diferitele tienuri ale lumei catolice? Nu ne-ar ajunge locul sî tempulu. Pentru cà in Franci'a totu pre tempulu celui amenitu dein Paris sî de atunci încóce se mai tienura sínóde provinciali in Rheims sî Bordeaux, sinodu diecesanu in Paris a. 1850, sî totu atare cu unu anu mai tardîu la Leodiu (Lüttich) in Belgi'a cea libera; mai incolo éra provinciali in Angli'a la 1851, in Baltimore aa. 1842 sî 1846, sî Americ'a republicana vede mai totu alu treile séu patrule anu câte unu conciliu metropolitanu desbatendu despre afacerile basericei catolice. Déra cá se nu ne departâmu pré tare de a casa, in Austri'a se tienura mai de curendu urmatóriele sínóde: la Vien'a 1858 provinciale, in Lintiu 1858 diecesanu, in Strigoniu 1858 provinciale, totu ací in 1860 diecesanu, la Coloni'a in 1863 provinciale, in acestasi anu la Prag'a diecesanu scl. Au nu va strigá drept'acea cetitoriulu cu noi deimpreuna: déca potura cesti-a sî cei-a, pentru ce numai tu, Romane gr. cat., nu?!

(Va urmá.) *Dr. Grégoriu Silas?*

Omulu inse e ingratu.

In ceriu, Dómne!-ai pusu unu sóre se lumine spre pamentu,

Si 'naintea lui mandatu-ti e mandatu cerescu si sântu;

Omului i-ai disu: „cà 'n lume se incungiere ce-i reu

Si prin fapte virtuóse se propage regnulu teu.

Sórele nu-'si schimba cursulu, nici se lasa a 'ntârdíá,

Nici grabesce, nice 'si uita candu-va detorinti'a s'a;

Omulu, vai! inota 'n rele, dela tin' sa departatu....

Sórele-i cu multumire, omulu inse e ingratu.

Rîului i-ai pusu o meta printre munti, poene, vâi,

Si elu vecinicu totu alérga pre intinsu-acelei cãi;

Omului i-ai disu: „la altii fã ce-ai vré si ei se-ti faca,

Candu ai, tinde-o bucatura si la veduv'a seraca.“

Rîulu te asculta Dómne! omulu inse, ce pecatu,

Lucrà chiaru contrariu la-ace'a ce tu i-ai fostu demandatu,

Elu rapesce fora mila bucatur'a la orfani,

Nacagiesce si-amaresce viéti'a bietiloru sermani;

Rîulu curge si-alui murmuru par' cà-ti canta ne'ncetatu...

Elu e cu recunoscintia, omulu inse ingrenatu.

Ce va ajunge omulu?

— *Predice pentru postulul mare* —

Predic'a a IV. Pentru Dominec'a a III din Paresime.

Jadulu.

„Si voru vedé madularile omeniloru, cari au calcatu poruncile mele, ca ver-mele loro nu va mori si foculu loro nu se va stinge.“ Isaia LXVI, 24.

Lucru dorerosu si infioratoriu.... Anim'a-mi se ingreunéza de o intristare mistuitória si buzele-mi 'si pierdu poterile sale candu venu se ve vorbescu despre dinsulu....

Nefericirea inspaimentatória, privita chiar' si din depar-tare, inca 'si are efeptulu seu de oróre.

Te infiorezi cându audi vorbindu-ti-se despre o batalia sangerósa despre macelari'a oribila si versaree de sange fora de mila intemplate acolo; te infioredi si maimultu, candu unu cinev'a reintorsu din acé'a batalia 'ti infaçisiezia inaintea ochi-loru tei o sabia ascutita acoperita cu scórtia de sange enarandú-ti, ca acé'a a trecutú prin multe anime de omu: inse candu batali'a e ací, candu inimiculu, cá unu noru greu plinu de trasnete si fulgere se apropia spre satulu si mosiile tales tramosiesci, cá se 'ti iaie si nimicésca totulu: avere, mosia, familia si casa, — candu tunurile incepu a cutremurá pamentulu, candu trambitiile si dobele te striga la arme?... 'Ti saruti soci'a si pruncutii mitutei cari remanu plangându si parintii-ti incaruntíti, cari cu mani tremurande te binecu-venta, póte în urma..... oh acést'a scena I. m. e mai multu decâtu dorerósa. Te infiorezi candu vedi foculu, acésta fiéra fórte sebateca candu 'si pierde fránele sale, cum mistuesce si preface in pravu si ceusia averile deaprópelui teu: inse candu deodata, din somnulu teu liniscitu, in midiloculu fam-iliiei tale fericite, te sparie strigatele ascutíte a sociei si fiiloru tei incremeniti si sunetele clopoteloru batute într'o urechie, — candu deschidiendu-ti ochii te intimpina o ro-siátia grea, care strabate din intunecímea noptiei pe tote ferestrele tale, candu sburandu cu repediune la feréstra, vedi ca din cas'a-ti invalita in flacari cum se arunca foculu cu

furía in celelalte edificie ale tale, ... Oh teribilitatea acestei scene nimene nu o pote descrie si sêmîti asié cá nefericitulu, care a avutu infioratori'a ocaziune de a o esperiá.

Astfeliiu sta imaginatiunea omului facia cu ori si ce lucru infioratoriu care este in departare de dinsulu. Omulu nici ca pote a-si inchipuî acelu lucru infioratoriu asié, precum sta elu in aieve si nici ca voiesce a si-lu inchipuî, de-orace, ce'a ce e infioratoriu, e totu odata si neplacutu.

Astfeliiu sta imginatiunea nóstra si facia cu acelu locu infioratoriu despre care cu dorere venu a ve cuventá astadi:

Intielegu: iadulu.

Bietulu pecatosu, nici ca 'si-lu scie, ma nici ca voiesce a si-lu inchipuî pre acest'a asié precum sta elu in aieve, cu tote torturele sale oribile, — nu, pentru-ca pecatosulu se cugeta pre sine a fí cu multu mai departe de acelu locu plinu de doreri eterne, decâtu se tiena lucrulu urgentu a cugetá la elu.

Oh I. A! si déca vomu cugetá si judecá bine, Dómne ingraba potemu ajunge in acelu locu nefericitu!

Séu nu e omulu fragibilu? Nu e cá unu noru usiorn, care acum este, inse preste cateva mominte trece, se duce, si se face nevediyutu: Séu cine ne-a asiguratú ca vomu traí inca preste ó luna, preste o septemana, séu cine ne-a asiguratú chiaru si diu'a de mane, ma chiaru si or'a venitoria?

Si indata ce ai morítu, déca din nefericire nu ti-ai fostu marturisytu peccatele tale, indata ajungi in acelu locu de dorere unde va fí plansu si scrisnirea dentiloru... „Si voru vedé madularile omeniloru, cari au calcatu poruncile mele — dice Domnulu — ca vermele lóru nu vá morí, si foculu lóru nu se va stinge.“

* * *

Se descindemu I. A! cu cugetulu nostru pe catev'a mominte in acelu locu infioratoriu numitu iadu, si se privímu cu ochii credintiei nóstre ce este acél'a, si ce se intempla acolo?

Nu esiste scriitoriu in lume, de aru fí acél'a ori catu de mare, ori catu de intielectu si ori catu de ageru, care se pota descrie marimea tortureloru si a doreriloru din iadu

asié precumu suntu acele in aieve. Precum fericirile rajului n'a fostu in stare se le descrie nici chiaru Pavelu Apostolulu ci numai a eschiamatu, cá: ochiu n'a vediutu, urechia n'a auditu, si la anim'a omului n'a strabatutu fericire si dulcétia, cá cea din raiu; — asié nici torturele infioratória nici dorerile ascutíte a-le iadului nu este limba care se-le pota exprime. Stulu Chrisostomu inca le numesce: „tormenta indicibilia“ chinuri neesprimavere.

Ca precumu a facutu Ddiu in raiu pentru cei drepti atât'a fericire, încátu sufletulu celui fericitu, din momentulu candu intra acolo pana in eternitate, pe tota clipit'a se va rapí de noue si noue admiratiuni fericitorie, — de noue si noue frumsetie divine si va sêmtî noue si noue dulceti fora incetare si fara fine: astfeliu a instituitu justiti'a divina pentru pecatosi cá inimicii sei de morte in iadu atâta de inspaimentatoria nefericire încátu sufletulu nefericitu, din momentulu candu intra acolo pana in eternitate, pe tota clipit'a va sêmtî noue si noue torturi infioratorie, noue si noue doreri ascutíte mistuitoire.

Nici chiaru st'a Scriptura nu exprima altcumu marimea doreriloru din iadu decatu: ca acolo va fi plansu si scrisnire de denti.

Oh I. A! inchipuitî-ve ca a-ti ajunsu pe unu momentu in iadu, in acelu locu infioratoriu plinu de doreri. O inchisore oribila, intunecósa, aseminea unui cuptoriu giganticu infocatu plinu de abure si fumu, in care incapu mii si milioane de nefericiti. „Va tramite Fiiulu omenescu pre angerii sei si voru aduná dintru imperati'a lui tote smintele si pre cei ce facu faradelege, si i-i voru aruncá pre ei in cuptoriulu celu de focu, acolo va fi plansu si scrisnirea dentiloru.“¹⁾ Inchipuiti-ve déca poteti vaietele si tiêpetele sfasietorie, suspinele si strigatele doreróse asurditorie, ce ve voru intimpiná din tote partile fara incetare si fara finitu. „Acolo precum díce S. P. Laurentiu Justinianu, e focu nestinsu, o plangere fora incetare si lacramare amara, acolo e intunereculu celu infricosiatu, acolo privirea draciloru celoru uríti si spurcati; acolo e desperarea fara mantuire, acolo

¹⁾ Math. XIII. 41, 42.

torture fara mangaiere, acolo judecata fara compatimire si fara iertare, acolo mani'a judecatoriului pururea si fara incetare mustrandu.“

Ici se torturéza Lucéfarulu, acelu angeru sumetiu care a voítu se fia mai pre susu decatu Ddieu; colo Belsebubu cu ceialalti ângeri nefericiti, cari ascultandu de celu de antaiu voitu a-si pune scaunele mai susu decatu scaunulu celui Atotupoternicu, pentru ace'a din angeri straluciti si luminati s'au facutu diavoli uriti si intunecati, din ceriu s'au aruncatu in cuptoriulu de focu, dela dulcétia si fericire la amaratiune si doreri. — „Vediut'amu pre satan'a cá unu fulgeru din ceriu cadiendu!“¹⁾ dice Isusu.

Ici se torturéza Cainu pentru versarea sangelui fratelui seu nevinovatu, apasatu de blastemulu lui Ddieu, colo Antiochu pentru orbi'a cu carea a voítu se sterga legea lui Ddieu din lume si pentru tirani'a cu care tractá pre supusii sei nefericiti anume pre cei 17 frati Macavei, pentru-cá acesti'a n'au voitu a parasí legea lui Ddieu dupa-ce le-a trasu pielea depre capu si obrazi si dupace le-a taiatu manile si peciórele astfeliu cíungariti i-a pusu pe róndu in caldare anume pregatita si infocata si i-a friptu de vii²⁾ acum se strapunge dinsulu de doreri sfasietorie si se arde in cuptoriulu celu de focu unde va plange si scrisní cu dentii in eternu.

Ici Irodu pentru sangele nevinovatu aloru 14 mii de prunci mitutei taiatí prin trinsulu, colo Jud'a vëndietoriulu, si asié mai departe, toti pecatosi renumiti a caroru numeru pe dí ce merge se înmultiesce.

Ici se chinuesce injuratoriulu, care a batjocoritu numele lui Ddieu si a preacuratei vergure Maria cu cuvinte huli-tórie si buze spurcate, —colo lenesiulu, carui'a nu i-a placutu a amblá in viétia la sant'a baserica.

Ici fiulu reutatosu care n'a onoratu pre parintii sei, ci i-a batjocoritu si amaritu; colo ucidiatoriulu; ici celu ce a marturisu si a juratu strîmbu, colo celu ce a poftitu muierea altui'a si i-a facutu spargere de casa strícându-i fericirea familiara, — ici furulu, colo aprindiatoriulu...

1) Luc'a X. 18. 2) II. Macav. VII.

Mai ici se tortureza sumetiulu care a despretiuitu si batjocoritu pre semenii sei in viétia, mai colo sgârcitulul dela acaruî casa s'au departatu seracii fara elêmosina, blas-temandu-lu; ici necuratulu, colo pismosulu; ici lacomulu, colo celu ce tienea mania; ici lenesiulu, colo celu ce remase impetritu in pecate; ici sinucidietoriulu, colo sodomiculu; ici asupritoriulu saraciloru, a veduveloru si a orfaniloru, colo subtragatoriulu cu nedreptulu a platei sierbitoriloru...

Dar' cine ar' fi in stare se numere tote victimele nefericite, cate au ajunsu acolo la acelu locu de doreri? Cine ar' fi in stare se numere atatea mii de suflete, cari se muncescu acolo nespusu de infioratoriu?

Fricosiloru si necredintiosiloru, pecatosiloru, spurcatisiloru si ucigasiloru de omeni, si farmecatoriloru, si inchinatoriloru de idoli si tuturoru mincinosiloru partea loru in cuptoriulu ce-lu ce arde cu focu si cu pétra puciosa, care este mortea cea de a dou'a." ¹⁾

Ori in catrau privesci, nu vedi decatu fecie desperate, nu audi decatu vaiete, plansete si suspine.

Oh! I. m. mari trebuie se fie dorerile acelea, cari le suferu ei acolo.

Se cugetamu numai la doue lucruri! „Dupa-ce móre omulu si se asiedia in mormentu, nu preste multu tempú intregu trupulu seu forte se negresce si incepe a putredî. Atunci din carnea lui innegrita se facu nescari vermi forte pritiosi si gretiosi, cari incepu a rode carnea remasa inca si o rodu si mistuescu, pana remanu numai ósele. — Candu numai au ce róde, acesti vermi moru si ei cu totii, si se prefacu in pamentu. Precum suntu intru acést'a lume in mormenturi vermi, carii rodu si mistuescu trupulu omului: astfelu voru fi si in iadu vermi infioratori si gretiosi, carii intru unu modu miraculosu asié voru fi lasati de Ddieu cá ei in eternu se vietuésca „vermele loru nu vá morí“ — in midiloculu flacariloru focului nestinsu spre a rode in eternu trupurile condamnatiloru in iadu.“ ²⁾ „Si voru vedé madularile omeniloru, cari au calcatu poruncile mele, ca vermele loru nu va morí.“ ³⁾

1) Apocal. XXI. 8. 2) Unu scrietoriu basericescu 3) Isaia LXVI 24.

Inchipuitî-ve acum'a, ca in iadu, dupa-ce trupurile nefericitîloru condamnatî acolo se voru unî éra cu sufletulu, si dupa judecata se voru aruncá éra acolo la continuarea tortureloru, inchipuitîve ca pre trupulu fiesce-carui'a nefericitu suntu acatiati o multîme de vermi infioratori, cari le sugu sangele in continuu si le rodu carnea strabatandu pana la óse, inchipuitîve dorexile sfasietórie ale acestor'a nefericiti, plangerea amara si tiépetele desperate ale loru.

Inocentiu, pontificele romanu, díce ca in iadu, pre langa vermii materiali, cari voru róde in continuu trupurile condamnatiloru, va fí si unu verme inca si mai infioratoriu, care va rode si mortificá sufletulu si acestu verme va fí: conscienti'a tulburata. — „In Ghehen'a va fí verme, de doue feliuri, din afara, care va rode trupulu, si din lontru care va róde sufletulu.“¹⁾ Acestu din urma verme va fí remuscarea conscientiei, care cá unu verme o va róde si mortificá in continuu, torturandu estmodu pre nefericitulu condamnatu la morte eterna.

Acésta remuscarea anconscientiei libruva Caduce inaintea ochiloru sei spariati si i-i va reinfacisiá tote pecatele comise de dinsulu in viétia, cá se-lu mustre si amarésca.

Injuratoriului i voru suná in continuu in urechi, cá nisce racnete de fiere selbatece injuraturile nenumerate si crâncene pronuntiate de dinsulu in contra numelui lui Ddieu si aceste i voru casiuná mai multa spaima si mai multe doreri decatu tote torturele iadului. Fiiulu reutatosu va vedé inaintea ochiloru sei pururea pre parintii sei pre carii nu i-a onoratu si ajutatu in viétia, ci din contra i-a superatu si amaritu, i-i va vedé de si aceia nu voru fí acolo, i-i va vedé, cum se nisuiáu acei'a a-lu face pre dinsulu fericitu, si elu in locu se-si fi cascigatu binecuventarea loru si-a cascigatu blastemulu acelor'a, care acumu, cá unu fuiu de focu 'lu arde si 'lu mistuesce pana la sufletu. Juratoriulu strimbu va vedé totu-dé-un'a de asupr'a capului seu juramentulu seu strimbu cu care a stricatu deapropelui seu, 'lu va vedé ingreunandu-se din ce in ce asupr'a s'a cá unu blastemu cran-cenu, cá o secere ascutîta lunga de 20 coti si lata de 10

¹⁾ Inocen. L. 3 de contemp. mund. I.

coti ¹⁾ amenintiandu-lu, torturandu-lu si taiandu-lu pana la anima. Curvariulu va vedé pre acele fientie nevinovate, pre cari le-a sedusu si le-a facutu nefericite, le va vedé plangându cu amaru in nefericirea loru si ceréndu resbunarea si blastemulu lui Ddieu asupr'a capulu lui. Furulu va vedé pururea inaintea ochiloru sei inspaimentati tote lucrurile instrainate de dinsulu, cari 'lu voru torturá si strapunge cá totu atâtea friguri infocate. Asupritoriulu saraciloru, a veduveloru si orfaniloru va vedé cadiendu asupr'a s'a cá ploia de focu si pétra putiósá lacremile storse de dinsulu din ochii acelor'a, cari voru strigá resbunare la ceriu. Omoritoriulu va vedé in continuu inaintea ochiloru sei instrumintele omorului si victim'a s'a tavalita in sange. Aprindietoriulu, focurile facute de dinsulu si vaietele acelor'a, pre carii i-a datu prada focului, si asié mai departe.

Toti nefericitii ajunsi in iadu voru vedé pururea inaintea ochiloru sei tote pecatele comise in viétia atátu cele facute prin neimplinirea detorintieloru sale catra Ddieu si deapropole catu si cele facute prin calcarea porunciloru lui Ddieu, si tote aceste le voru vedé in colorí mai infiorátorie decâtu cum li-s'au parutu loru acele in viétia, — de tote 'si voru aduce aminte...

Si acésta aducere aminte a pecatelor va fí mai infioratoria decâtu ori-ce tortura groznica depre faci'a pamentului.

Oh catu de oribilu va fí celoru condamnatu a se róde in continuu de vermele acest'a!

O intristare i-i va cuprinde pre dinsii, o intristare grea si fora de capetu, apoi intristarea omóra pre omu si trupesce si sufletesce. „Pre cum moli'a in vestmentu si carii in lemnu: asié voi'a omului cea rea strica anim'a.“ ²⁾

Mai cugetati langa acést'a flacarile focului infioratoriu.

Cumca sufletulu pecatosu se va torturá in iadu prin focu materialu acést'a o marturisescu Santii Parinti de-aréndulu. Asié Stulu Gregoriu, S. Joanu Chrisos., S. Augustinu si altii. Asié Bonaventur'a dice: „Ordulu dreptatiei domnediesci poftesce, cá sufletulu se se pedepsésca prin focu materialu,

¹⁾ Prof. Zahari'a V. 2. ²⁾ Proverb. XXV. 21.

ca precum a fostu elu legatu de unu trupu atunci, candu a pecatuitu (adeca de trupulu seu) dupa ordulu naturei: asié candu se va pedepsi pentru pecatele sale trebuie se fia legatu de unu altu trupu, de focu materialu, dupa ordulu dreptatiei divine, cá astfeliu se se pota pedepsi.“

Ace'a apoi, ca sufletulu ne avendu trupu se tortureza totusi prin focu materialu Santulu Joanu Chrisostomu si Santulu Augustinu o numescu: tortura neesplicabila; éra Hugo o numesce: minune perpetua.

Esplica apoi, cum va poté foculu materialu se influintieze asupr'a sufletului, care este immaterialu si dicu: ca Ddieu prin atotopotinti'a s'a, va redicá poterea focului materialu pana la unu gradu care va fi mai pre susu de tota legea naturei, incátu acel'a se fia in stare a influintiá asupr'a sufletului cu doreri neesprimabile. — „De sí sufletulu este immaterialu — dice S. Aug. — totu-si se va supune focului materialu cá intru-unu modu miraculosu si neesplicaveru se 'si iáie pedéps'a prin focu.“¹⁾

Si ce cugetati I. m. deca unu omu crudelu aru silf pre unulu dintre voi, cá acel'a se 'si tiena man'a in focu cá se arda: au acelu nefericitu nu aru fi gata a implini ori-si ce voia a tiranului seu, numai se scape de acea tortura? Ce cugetati, déca legandu-ve unu cinev'a de máni si de petióre, ve-aru aruncá intru-unu captoriu infocatu, poterearu fi óre torture mai crancene si doreri mai sfasiatórie decátu ale vostre?

Si ce cugetati, dóra foculu din iadu va avé numai atát'a potere de a escita doreri in nefericiti, cáta potere are foculu din lume? — Oh nu!

Dupa marturisirea santiloru Parinti foculu din iadu va avé cu multu mai mare potere si va escitá cu multu mai multe si mai sfasietórie doreri in nefericitií **condamnati**, decátu cum si-ar' poté omulu imaginá. „In uniculu focu din iadu — dice S. Hieronimu — voru sémítí peccatosii tote pedepsele si tote dorerile ce numai potu se esiste.“

Inchipuesce-ti cele mai crancene torturi din lume, inchipuesce-ti cá unu nefericitu e aruncatu in inchisóre grea,

¹⁾ S. Aug. 2. de civ. 6. 10.

incarcatu de lantiuri ruginóse, de unde in tota diu'a se scóte si se bate: pana-ce carnea spêndiura de pre dinsulu si sangele curge paraie si se inchiaga pre pamentu sub petiórele lui tremurande, inchipuesce-ti ca de acólea 'lu iáu si-lu intindu pe róta pana-ce tote ósele î-i iesu dela locu, paraiescu si se frangu, de aci 'lu tîraiescu prin petrii infocate, séu sabii ascutíte, — inchipuesce-ti ca apoi tórna oleiu fierbinte pe membrele lui sdruncinate si ranele lui adênci, sangerânde, séu inchipuesce-ti ori si ce tortura tirana, crancena ne mai audíta in lume si tóte aceste, — pre cum dice S. Cirilu — in comparatiune cu cea mai mica pedépsa de acolo suntu numai cá o consolare. — „Déca vei asemená — dîce acestu Stu Parinte — tote pedepsele, tote torturele si tote loviturile de mórte ce numai potu obveni in lume cu cea mai mica pedépsa de acolo tote aceste tî-se voru paré cá o consolare.“¹⁾

Si oh! I. A! candu acesti nefericiti din midiloculu flacariloru mistuitórie 'si voru inaltíá ochii sei doiosi la ceriu, cà-ci ei voru vedé in continuu pre cei fericiti in raiu, candu 'si voru aduce aminte, catu de cu pucina ostenéla si-aru fí potutu ei cascigá acelu locu de fericire nemarginita, si unde au ajunsu ei acumu: oh! atunci torturele le voru paré cu multu mai grele, cu multu mai infioratórie, cu multu mai nesuferibile.....

Si cându se voru vedé lasati si parasiti de toti, neajutati si neconsolati de nimene, nici de Domnedieu nici de omeni, — de Domnedieu nu, pentru ca diu'a resplătirei a sósitu, de ómeni nu, pentru-ca nu le potu ajuta nemic'a, candu se voru vedé dati uitarei si intunerecului eternu: inchipuití-ve déca poteti plangerea si amaratiunea loru! Pentru ace'a dîce Isusu la santulu Luc'a evangelistulu: Acolo va fí plangere si scrisnirea dentiloru, candu veti vedé pre Avramu si pre Isacu si pre Iacobu si pre toti profetii intru imperati'a lui Ddieu, éra pre voi scosi afara.“²⁾

* * *

Me-amú nisuitu dara I. A! in cuventarea mea de astadi a' ve dá o idea orecreva despre acelu locu infioratoriu

¹⁾ S. Ciril. in vita. S. Hier. ²⁾ Ev. Luc'a. XIII. 28.

unde pote ajunge omulu indata dupa mutarea s'a din lume, decumv'a mortea 'lu va loví intru-o óra nefericita, candu tocmai va fi incurcatu in pecate. Mi-amu strinsu tote poterile, cá se potu pune inaintea ochiloru vostrii sufletesci o icona alu acelui locu de doreri si amaratiuni numitu: iadu. O recunoscu, ca icon'a mea e forte imperfecta si nu corespunde nici a mi'a parte cu originalulu, cá-ci iadulu este cu multu mai infioratoriu decâtu se se pota descrie.

Dar' scopulu meu a fostu bunu.

Scopulu pastoriului, candu 'si abate turm'a s'a dela locuri mlastinose, umede ni póte fi altulu, decâtu a-si ferí oisíórele sale de stricatiune si morte.

Si ce scopu se aiba preotulu, candu se nisuesce a aretá periclulu in tota marimea s'a inaintea ochiloru sufletesci ai credintiosiloru sei? Séu preotulu nu este óre unu pastoriu? Nu 'si are elu óre oile sale si inca oi cuvântatorie?

Oh déca l'aru ascultá pre elu tote oile sale fara esceptiune, atunci unu preotu aru fí celu mai fericitu intre toti moritorii pamentului.

Inse dorere! nu se intempla asié.

Suntu multe oi ratacite.

Déca este vre-unulu si intre voi, ce'a ce nu presupunu — care prelanga tóte invetiaturele si dogienele pastoriului seu sufletescu, totu-si a remasu chiaru si pana adi impenitritu in pecatele sale: aduca-'si aminte de torturele infioratorie ale iadului, de vermele care nu dórme, de foculu care nici odata nu se stinge, de dorerile si amaratiunea ce 'lu ascépta acolo.

Grigíti de sufletele vostre I. m., grigíti pana aveti inca tempu!

Marturisiti-ve pecatele, cá-ci Ddieu e bunu si induratu si le va iertá tote acelea, fia ele ori si catu de grele.

Éra Tu Domnedieule preabune! vérsa lacrimi de penitintia in animele nóstre cá se ne marturissimu tote pecatele nóstre, cá astfelu ajungându la capetulu vietiei nóstre, se nu ne ascepte iadulu infioratoriu, cá se ne inghitia, ci din contra in or'a mortiei nóstre se vedemu, cá iubitulu teu martiru S. Stefanu, ceriurile deschise spre a intra la Tené in fericirea eterna. Amínu.

VASILIU CRISTÉ.

Cuventu de bineventarea noului Protopopu.

Prea Onorate Domnule Protopope!

*„Christosu a tramisu pre Apostolii sei
— dîce s. Joanu gura de auru —
cum tramite sórele radiele sale, cum
tramite ros'a mirosulu seu, si cum
tramite foculu schinteile s'ale.“*

— Aceste cuvinte ceresci 'mi veníra in minte cuge-
tându asupr'a misiunei precátu de grea, pre atátu de mo-
mentósa sí sublima a Preotîmei române: de a continuá cu
zelu si abnegatiune démna de intemeiatoriulu Basericei — de
Mantuitoriulu lunei, — opulu grandiosu, divinuu si salutaruu
alu regeneratiunei universale.

Au este vre-unu oficiu mai maretuu si mai onorificuu,
decátu a propagá lumin'a si caldur'a provenitória dela sórele
eternuu? Au este vre-unu roluu mai nobiluu si mai frumosuu
decátu a fi mirele sânteii mame Basericei, si a portá pre
peptu Ros'a eternuu-infloritória, sadíta de divinulu gradinariuu,
— si de a respândí mirosulu ei placutu?

Oh! Jugulu meu e placutu sî sarcin'a mea usíbra!“
dîce Salvatoriulu. Ferice de acei demni muritorii caror'a li-se
comite prin Spiritulu Sântuu unuu astu-feliuu de oficiu divinuu;
si ferice ér' si de acei membrii ori credintiosii asupr'a caror'a
se revarsa: acele radia de lumina sí dreptate, si acelu odoruu
cerescuu!

Noi cari suntemu fericiti a fí Mirii santeii mame Ba-
sericei din acestuu districtuu protopopescu, si cari formamuu o
particica din Pétr'a anghiulara, carea, nu o voru infrânge
nici poterile infernului; noi — dîcu — cari inca avemuu
misiunea divina de a propagá si reflectá radiale si caldur'a
acelui Foculariu cerescuu, astadî, coadunati in acestuu centru
alu cercului nostru de activitate pastoralaa, patrunsi de bu-
curia si iubire nemarginita, Te bineventamuu din tota ani-
m'a Prea Onorate Domnule Protopope, care binevoísi a sus-
cepe misiunea marétia de a stá in fruntea Representantieii lui
Christosu din acestuu cercu. — Primesce Prea Onorate Dom-
nule Protopope felicitariile cordiali ale Preotîmei si poporului
din acestuu districtuu!

Cu bratiale deschise si cu espresiunea omagialei multumire intimpinamu: incorporarea cuvintelor scripturei, — rostite de Ilustritatea S'a Preagratosulu nostru Parinte, — cându cu ocasiunea denumirii Ti-a dîsu cu vocea Mantuitoriului: „*Fiiule mergi astadi si lucra in vine'a mea!*“ (Ev. Mateiu XXI. 28.)

Ilustritatea Sa, nici a potutu face mai acomodatul inaltei S'ale prudintie pastorali, si ingrigirei S'ale parintiesci: decâtu tramitîndu-Te pre dt'a, Prea Onorate Domnule, se cultivezi vine'a acést'a incungiurata de maracínile amenintetorie a schismei si eresului, si cuprinsa de spinii periculosi ai indiferentismului nationalu.*)

Largu e terenulu de activitate pastorală, ce l'ai primitu P. On. Dle Protopope! — Sântu si nobilu e scopulu la care trebuie se tîntesci pre acestu terenu! — Maretiu e scopulu preotului romanu! — si noi suntemu mandrii de covinctiunea nóstra, cându ne luamu cutezare a ne provocá la spiritulu si zelulu religiosu ce te caracteriséza, precum si la insufetîrea-ti propria, pentru totu ce atinge Baseric'a si Scol'a, Natiunea si Patri'a, — cà-ci scimu prea bine, cà acele insusîri nobile si acelu scopu sublimu Te-a indemnatu se ne onorezi cu conducerea afaceriloru grele din acestu districtu.

Cu sperantia firma in Dumnedieu, in Ilustritatea Sa bunulu nostru Episcopu, si in spiritulu activu alu P. On. Domniei T'ale Domnule Protopope: damu espresiune repetîta bucuriei nóstre, vediendu-te de adi inainte in mediloculu si fruntea nóstra!

Rogu Provedinti'a divina, se-si reverse darulu seu asupr'a domniei vóstre, si se ve ajute cá se poteti conduce acestu districtu in ani indelungati cu bucurie si indestulare.

Se traiti, Prea On. Domnule Protopópe intru multi ani fericiti!

JOSIFU GRAMA
preotu in Almosd.

*) In câte-va parochii din Ungari'a abia mai sciu romanesccei bestrani. Preotii cá se fie intielesi in baserica, la morti — predica unguresce. — Preoti romani, cu semtiuri romanescce si limba straina!?!
Auct.

La mormentulu teologului Joanu Mog'a.

Copilulu suspina, betranulu se plange,
Dar' mörtea nu crütia pre omulu sermanu,
Pre cerulu albastru, apune, se stinge
O stea luminösa in negrulu oceanu.

Cum frundia de frundia se rumpe de creanga
Si cade pre 'acetulu, pre negrulu mormentu,
Asia fù cu Tene, cà-ci steau'a-ti pribeaga,
S'a stinsu si-a ta frundia batuta fù 'n ventu.

O morte amara! tu nu cruti pre nime,
Se fia ori jane, copilu seau betrânu;
Si-amar'ati sageata adese ori vine,
La cel'a ce 'n viatia nu scî de suspinu.

Privesce o morte! la crud'a-ti lucrare,
Privesce cadavrulu si vedi ce-ai facutu —
Unu june rapita'i, unu june pre care
Alti sieidieci cá densulu 'lu plangu neintreruptu.

Privesce si nu credu cà i stá nemişcata,
La crud'a-ti lucrare, la negru-ti pecatu,
Privesce si plange cà-ci fusi blastemata!
Rapit'ai natiunei unu fiu devotatu.

.

Ce cruda durere sêmtît'ai in tine
Iubite amice, candu mörtea ti-a disu
„Te-acceptu, vino 'ndata,“ — si grele suspine
Esitáu din peptu-ti candu viat'a s'a stinsu.

Scapatái de rele si ceriulu cu bine
Te ascépta iubite, vei fi fericitu,
Er' noi vomu petrece o viétia 'n suspine
Dar' toti la o tiênta cu tiue-am pornitu.

Tu n'ai traiftu inca tu n'ai gustatu viat'a,
Pr in lume trecutái curatu ne atinsu,
Si anii tei teneri, peritáu in ceati'a,
Din nemarginire, in negru abisu.

Tu mergi inse-acuma pre tiermuri straine,
Acolo te roga la tatalu cerescu,
Se dee natiunei ceresculu seu bine
Si 'n sinu-i se verse „amoru romanescu.“

Blasiu 21 Januariu 1883.

GEORGIU SIMU.